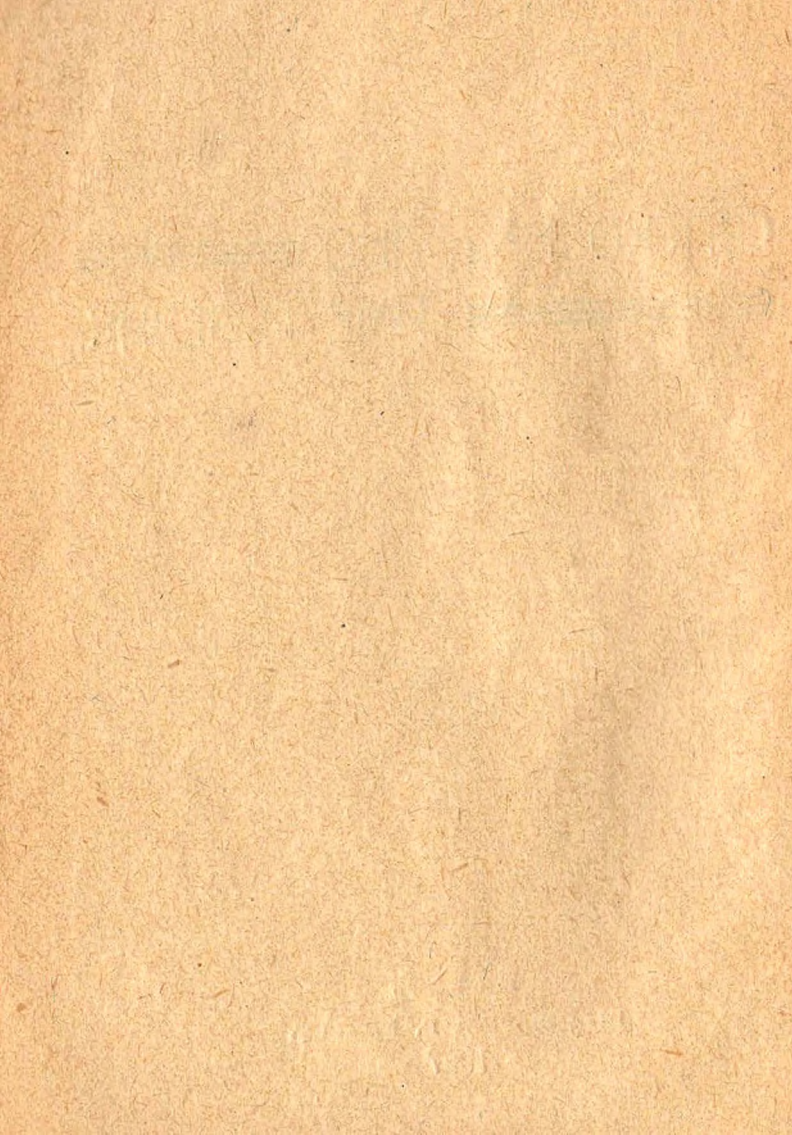

ПЕТАР М. ЈОВАНОВИЋ
УЧИТЕЉ

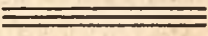
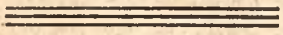
СРПСКО НАРОДНО
 ИМЕ И ЈЕЗИК.

БИТОЉ
ШТАМПАРИЈА Р. КИРЈАСА
— 1927 —

ПЕТАР М. ЈОВАНОВИЋ
УЧИТЕЉ

СРПСКО НАРОДНО
 ИМЕ И ЈЕЗИК.

БИТОЉ
ШТАМПАРИЈА Р. КИРЈАСА
— 1927 —

СРПСКО НАРОДНО ИМЕ И ЈЕЗИК

А. Кратак историјски преглед.

На скали савршенства органских бића од нижих у виши, нема прекида, нема провале, но она иде верижно од нижих ка вишим, док не дође до круне живих бића на земљи — до човека.

Нада свим и најсветијим даровима, што га је стваралачки животни акт животу органских бића даровао јесте *урођеност* или *пободност* и *моћ* да човек говори.

Хумболт каже, да језик, стварно, не може да се научи; њега човек може само да „пробули“ у души својој. Због оваквога, само у човеку божанскога дара, неколики немачки научници учаху „да је Језик дар с Неба, благо неоцењене вредности, поверено људима, кад они беху достојнији да га приме, јер особита конструкција ваљаше да из гру

ди човекових, као израз душе његове, потече жива реч.“

Да способност говора човеку није урођена, никакве потребе не би биле у стању да изазову говор. Има много животиња које су социјална бића и које зато ипак немају Језика, који је само човеку дат.

Човек говори само онако како и мисли, а мисли онако како и говори.

Човекова интелигенција у почетку била је примарна, па је такав био и Језик његов. Кад је човек постао свеснији своје социјалне улоге, у толико се у њему више развијала и моћ и свесност за говорење. У главном, за своју социјалну улогу, човек има да захвали само своме Језику.

Народи су различити, те и Језици су различити. Јер сваки Народ има свој језик, којим се сваки Народ разликује један од другог. Језици су само зато различити, што је различити дух Народа који га говори.

Човека има свуда на земљи. Но, где се он првобитно појавио или постао?

Човек је постао на свима местима земљине површине, где му је за његово појављивање претходно Природа била спремила зем-

љиште. Према овоме, човек је постао на свима странама земљиног шара. И сигурно могло је се због тога и рачунати, да му је уопште тако име дато. Персијски, арапски, турски, јеврејски и грчки речено „Адам“ значи „човек“.

Реч „адам“ изведена је од почетних слова имена четири главне стране света, јер је и наше Свето Писмо, које говори о првом човеку „Адаму“ преведено са старога јелинскога језика, којим се четири главне стране света именују:

Анатоли = Исток,

Дисис = Запад,

Арктос = Север,

Месимврија = Југ, чија почетна слова дају име: АДАМ = Адам.

Где је која **раса**, где је који **народ** или његово племе постало, то је немогуће историјом тачно утврдити.

На овом месту смер је изнети само кратак преглед о српском имену и језику, у колико је то за нас до данас историјом утврђено.

По закључцима историјскога археолога Руса — Анатола Богданова, најстарија до-

мовина Словена је земља Бактрија, између Каспијскога и Аралскога Језера око златоносне реке Оксуса, где живљаху још на 3.000 год. пре Христа.

Настала је њихова сеоба, чији се узроци тачно не знају, ка северо-западној обали Каспијског Језера. У животу преко десет векова, размножили су се и напустили земљу целе равне Самарције, поделивши се на око 200 племена, која су у новијем времену остала онамо, позната у главnome са два имена: Велико Руси и Мало Руси.

Њихова постојбина око ушћа Волге, још у оно време, исто као и данас, зове се „Срванија“.

Владика Соломун из IX в, у свом делу „Mater Verborum“ пише, да су се становници старе Сармације звали „Срби“. И сада у пољском и малоруском делу, ово име означава емоције љубави. јер имена „посинак“ „поћерка“ изговарају са „пасерб“ „пасербика“.

Ширећи се ексцентрично на све стране, неколико племена доспела су до Карпата, где их на 44 године по Христу, налази римски историчар Амијан Марцелини, чије брегове већ именује њиховим народним именом са

„Montes serrorum“.

Од овога многољудног племена, неки делови, у циљу скромнијих и срећнијих услова за мирнији и лакши живот, кренули су се истим правцима и даље.

Настањени око реке Шпреве, од староседелаца су назвати: „**Die Wendichen Sorben**“, а они у Лужици: „**Die Lauzitzer Serben**“, што све казује да им је било домаће праиме „Срби“.

Оне око Шпреве, староседеоци и данас исто онако подругљивим истим именом зову, као што се у нас увукла жица, да подругљивим именом рекнемо „Шоп“. Они опет зато нису данас „Срби“. Они су већ давно постали германска национална асимилација.

И они у Лужици постали су германска национална асимилација. Но гранична са словенском Чешком ипак блажија од прве. Луличани често с гордошћу одговоре: „Ми сме Сербови“. Они наш језик зову „јужно сербски“.*

* („Наше Србство 3 проха става,

„Става жива народнош,

„Лужица словенска, сербских воткров крајо.

„Колетка Србства, збожних сонов рајо!“).

Из с. западне Галиције, знатно племе „**Бојци**“ крене се и настани по дивним шумским честама око реке Мораве и изворног дела Лабe, због чега су од страних и назвати „**Чеси**“. Немци их и данас зову старим именом „**Бојци**“.

Покретање са Карпата вршено је и на југ и на југо-запад. Тако, племе Костобици сиђе у баровиту, равну и ненасељену Дакију, које римски цар **Тројан** (107. г.) покори. Ови Костобици, својим језиком одржали су се доста и над покоритељем све до почетка 11. века, из кога разлога и њихова земља од 4. па до пре крај 9. века чињаше део протрајне земље **Славеније**.

У целокупном панонском басену, њихових саплеменика са Карпата, почевши још од 1. века, биваше све више и више, које историјско стање потврђују и сви историци, кад уче: „ . . . да су доласком у ове земље, већ наишли на своје раније саплеменике.“

У другој половини 6. века (568. г.), на панонске земље навале **Авари**, и тако приморају део Словена да се исели и оде у земљу Карантанију и Истру. Летописци ове Словене назваше „**Виндима**“ или „**Венетима**“, што би

извођењем начина постанка овога имена од латинског глагола „ven-ire = ићи, значило „дошљаци“ — „досељеници“. Доцнији летописци ове досељенике назваше „Словени“ или „Словенци“.

Шведски академици **Edvard Fähræus** и **Daniel Danielson**, у својим академским расправама од 1.852. године тврде, да су проучили и употребили све старије и новије словенске изворе, и кажу: „Ако на тај начин видимо у имену „Винд“ или „Венд“ иностраним народима заједничко праиме словенских народа, то на другој страни имамо у имену „Серб“ или „Сирб“ домаће праиме *Словена*.“

Отац филологије словенских језика **Јосиф Добровски**, на основи научно критичарскога разбирања, с највећом вероватношћу (1.814. г.) признаје и тврди, да **Србин**, има највеће право на старословенски језик, „о чему ја“, вели он — „нисам никада ни сумњао, јер име „Србин“ није случајно постало, већ оно води своје порекло од најстаријих времена — управо од постанка самога народа. И овим су се именом звали сви данашњи славенски народи“.

Овако су исто о славенском народу и

језику мислили и тврдили и други научници, као: Матија де Михов, Карамзин, Чертков, Бутков, Греч, Паљвој, Савељев, Барбулеско и др.

И сви данашњи историци слависти, све ближе и ближе, као потоци својој реци, прилазе једном једином националном извору, да је цео словенски народ постао само од једнога корена и његовог стабла, а гране тога стабла добиле су своја ближа племенска имена. Но један им је отац, једна им је мати. Освештана је она народна: „Не иде ивер далеко од класе.“

Код иностраних писаца наше домаће, народно праиме често пута записато је и произвољно. Тако: Птолемеј (160. г.) зна само за *Serve* или *Sirve* и за *Словене*: Фредегар (из 660. г.) назива све Словене „*Surbii*“; доцнији летописци: Ајнхард, Порфирогенит, Хелмхолц, Богухвал, Хелмблаз, Кедринос“ и др. означају им име: „*Suurbi*“, „*Servli*“, „*Serben*“. „*Sorbi*“, „*Sorabi*“, „*Serbi*“, „*Sirbi*“. Ово произвољно и различито означавање једног те истог имена једног те истог народа код странаца, дошло је сигурно због њиховог духа па и уха према нашем духу и језику.

У 2. веку, из околине Перитореје или Скече, на обалу Мале Азије пређе око 100.000 једнога народа, где заснова себи престони град „Гордосервон“, а насеобину прозва „Сервохорија“ што значи „Српски Град“ „Српско Село“. Значи, да су насељеници своме граду и своме селу дали име себе самих.

Кад оно 602. год. Грци беху у М. Азији уплетени у рат, наши саплеменици с оне стране Саве и Дунава, оснажише своје саплеменике на полуострву, и засноваше с оне стране Велике Бистрице престони град „Сербику“.

Архиепископ Филарет, Архимандрит Леонид, као и немац Куно, тврде, да Словени живе од вајкада на Балканском Полуострову; а И. Барбулеско држи још и даље: „још од незапамћених времена,“ и то заједно с *Трачанима и Еџирцима*.

Стари и новији грчки писци изрично потврђују да су у „Маћдонији“ још крајем 5. века постојале српске независне племенске кнежевине (К. Николаидес).

Од 70. година 19. века, почели су се нарочито са Истока слати тамни облаци, да затене наше свето народно име и језик. Они тамни облаци пуштали су само град на лепи и

од најстаријега времена сачувати чисто српски језик, у данашњим нам *Јужним Крајевима* или у „*Ј. Србији*“. Желећи тако натурити *Српском Народу* овде свој језик и татарско име. То су *Бугари*.

Бугари се у историји света први пут помињу (482. г.) као сточарчко племе хуногудурског порекла. На Балкан су прешли 679. г., са величином око 40.000 ст. обојега пола и разнога века; и изненада, покорила 8 српских племена, која онамо становаху још од владавине римских царева *Каруса* и *Галерија* (298. г.). Остала маса бугарскога народа, после једног и по века у панонском басену (— престоница *Чанад* на р. *Марошу* у *Банату*—) као мањина асимилована је у народност српску. А трећи део *Бугара*, у борби потпуно је страдао негде у *Северној Италији*, од којег ни имена није остало.

У оно време, у бугарском језику беше и оваквих речи: „автиход, доцло, дилом твирем, дохс твирем, шегоревечем, Ирник, Коурт, Тервел, — чије је порекло академик *Коних* нашао у турском језику“

Покореним *српским њлеменима* у оном крају, *Бугари* натуре своје народно име, а од

ових као културнијих и карактером васпита-
нијих приме израђенији — те и лакши и ме-
кши — језик.

Језик покорених староседелаца, као спе-
цијално сопствени језик, због почињености
није се могао даље усавршавати, а покоритељ
био је њиме задовољан. Био је њиме задово-
љан зато, што је и сам изговором речи
покоренога народа у себи осетио извесну ве-
ћу лакоћу према своме, па и душевно задо-
вољство. Био је, а и морао је бити задовољан
и зато, што је маса покоренога народа била
много надмоћнија, него ли малобројна маса
покоритељева, те се првобитни бугарски језик
постепено утопио у језик покорених старосе-
делаца *Срба*.

Тако је и данашњи бугарски језик у
себи задржао готово све особине прајезика
словенскога, н. пр: „Фаф 509 броји на в Ма-
рица ут 1.883. г. прачетахме и са научнихми
че ученици — ти ут урачкуту училишти фаф
Садуу са нарадили ино ученичкаса дражасту
на куету дали ими землиделац... и да му пу-
жилаими добри дине и далаг жнот, за да би
да расте и да трагни на дубра старна, та да
пурасни за добрата и ползата на раскасаната

зи сига драга Блгарииа“.

Ову строву нама је немогуће тачно и-
сказати како је изнесена, нашим скоро савре-
меним језиком. Али с погледом, на сам сми-
сао о чему се говорило, у буквалном смислу
преведено, каже:

У броју 509. часописа „Марица“ од 1883.
године прочитали смо и научили. да су уче-
ници школе у Садови (место код Пловдина)
развијали знања земљоделска. Ми им желимо
добре дане и дуг живот, да порасту и све-
страно развију за срећу и корист данас рас-
комадане драге Бугарије.

Архијепископ **Теофилакт**, професор фа-
култета у *Цариграду*, оцртава карактер *Бугара*
овако: „За навале *Авара* беше ошти покољ
и рушење храмова. А када одступише *Авари*,
тада дође други још незаконији и суровији
народ — *Бугари* од скитских страна. Пређоше
Дунав и опустошише *Македонију*. Тај народ
Бугари, нису знали за име *Христиво*, и многи
се клањаху и псима, приносећи им жртве“.

Шилер је знао (1.771. г.) само толико,
да уопште има *Бугара*, „чију граматiku и
речник би било вредно упознати“.

По наредби руске царице **Катарине II**,

изиђе (1.787. г.) упоредни речник у неких 200 језика. Између 12 словенских, који беху у том брују, заузимаше **Српски језик** пето место, док бугарскога, хрватскога ни словеначкога језика ту не беше, јер се према словенској граматици и говорној фонетици сматраху као дијалекти и наречја српскога језика.

На овом становишту био је и словеначки филолог **Фрања Миклошић**, који тврди: „ исто онако, као што *чакавског језика* нигде нема, тако исто нигде нема и хрватског језика, јер „*хрватски*“ исто значи што и „*чакавски*“.

Талијански научник **Апелдини** истакао је (1808. г.) међу словенским језицима четири као главна: *руски, пољски, чешки и илирски*, узпосећи овај последњи више свих. У овом становиштву био је и енглески професор **Морфил** (1901. г.)

Константин Јиречек пише да реч „Хрват“, „Хрвати“, „Хрвоје“, никада није значило име којег *народа*, него је било име једнога лица, у којем се могло десити, стицајем околности срећних историјских догађаја, персонификација извесног вишег степена власти, господства и заповедништва, као што је

то био случај срећни у историји света, да је први пут записато за гордога поморскога кнеза Трпимира (850. г.) „Трпимир, кнез Хрватски“.

Наше претке инострани народи чешће именују са „Словени“. Ово посигурно из разлога што се цео наш рођачки народ ма колико један од другога удаљен био и ма из којег му домовинског краја био, међу собом говором може лепо да се споракумева, да „слови“, да „збори“, што оваквога позитивнога примера нема ни код којег другога народа.

„Немци“ су само за иностране народе „Немци“ што говоре према иностранима неразумљивим језиком. Њихово је домаће праиме „Шваба“, по имену најјуначнијег и најзаслужнијег немачког племена. Стога имена: „Србин“ и „Шваба“ идентификују исто онако, као што једно према другом индентификују имена „Словен“ и „Немач“.

Име Бугарин је национално само за народ у Бугарској. У другим крајевима реч „бугарин“ означава људе простијег живота, потчињеног и мучног положаја, који као потчињени стоје у супротном односу према својим господарима. Тако н.пр. кад се хоће да

каже да су „асли бугари“, кад им се дође кући, па немају посуђа или што друго да вас угодно дочекају.

За прост начин рада кажу „бугарска ра-бота“.

Кад се хоће да обележи да је нешто просто, да се сељачки прича и мисли, каже се „*ѝрикажува бугарски*“.

Кад се пшеница изметне, није за семе, каже се „*избугарила се*“, све у смислу кад нека ствар лошијом постане; — а најлошија врста пшенице зове се „*бугарка*“.

Ове речи, као и име „*бугарин*“ у другим крајевима имају стран израз, који није народни него наметнут било од турске управе, било од Грка.

У Јужним Крајевима нашим, реч „*Бугарин*“ идентификује речи „*Шоп*“ у источним граничним нам крајевима, дакле погрдно,

Има писаца који уче (— а то су искључиво страни и политички заинтересовани писци —) да се у историји први пут помиње име „*Србин*“ у 9. веку (818. г.).

Нека би и тако било. Али како се онда може одговорити историјским научницима разних народа из првих векова хришћанства, који говоре о *Србима*, као народу њихових времена, као што је то овде у неколико поменуто!?

Б. Историјске Цртице о Српском Језику.

Као што је листу и цвету заметак у пу-
пољку, исто су тако стари језиковни корени
заметци речима доцнијих савршенијих и изра-
ђенијих језика. Јер у историјском добу бива
мењање, глађење, опадање првобитног, као и
свега осталог у историјском развиту у живо-
ту *Природе*.

Немачки научници: **Боп, Фик, Грим**, и
др. успели су да докажу, да је био само је-
дан прајезик индоевропскога народнога ста-
бла, од којег су се доцније развили *герман-*
ски и *словенски* језик, као и то које су све
везе, које су негда везивале сва сродна пле-
мена тога стабла.

Оно што су поменути немачки испити-
вачи језика учинили на пољу упоредне *Нау-*
ке о Језику целога индоевропскога стабла,
то су исто многи словенски научници прихва-
тили и наставили у ужем кругу на пољу сло-
венске филологије — „*Славистике*“, а даље
у најужем кругу своје народне гране и на-
роднога језика напосе. Међу њима неки су
стекли славу научника светскога гласа, те им
се имена помињу напоредо са именима: **Бо-**
па, Фика. Шлајхера, Грима и др.

Поред многих како страних тако и домаћих научника, који су похвално расправљали о *Српском језику* и његовом *Правопису*, на овом пољу незаборавна је дужност одати признање и брату Словенцу **Јернеју Копитару**, који је био главни саветодавац Вуку, и стајао у сталној књижевној вези и са владиком **Лукијаном Мушицким**, који је поставио начело да у идеалној буквици сваком гласу одговара по један писмени знак без цртице, или са цртицом. На основи овога начела. **Мушицки** је у азбуку унео: *ј, ђ и љ*, а *Вук* опет: *њ, ћ и џ*, и из азбуке избацио двогласнике и непотребна слова, преустројио грађанску азбуку, па је, према напред постављеним начелима, данас имамо најсавршенију на свету. због чега се *Вук* и прославио. „Главни узрок, да сам ја данас списатељ, остаће до вијека *Койићар*“, вели *Вук*.

Койићар је изјављивао своју жељу *Мушицком*, да се појави какав нови **Качић**, који би сакупљао, (а не сам писао) народне песме. Ову жељу *Койићарову Вук* је — у колико му је то било могуће — испунио.

Койићар је први, који је радио на обнављању српске народне поезије. Он је упознао

Б. Историјске Цртице о Српском Језику.

Као што је листу и цвету заметак у пу-пољку, исто су тако стари језиковни корени заметци речима доцнијих савршенијих и израђенијих језика. Јер у историјском добу бива мењање, глађење, опадање првобитног, као и свега осталог у историјском развитку у животу *Природе*.

Немачки научници: **Боп, Фик, Грим,** и др. успели су да докажу, да је био само један прајезик индоевропскога народнога стабла, од којег су се доцније развили *германски* и *словенски* језик, као и то које су све везе, које су негда везивале сва сродна племена тога стабла.

Оно што су поменути немачки испитивачи језика учинили на пољу упоредне *Науке о Језику* целога индоевропскога стабла, то су исто многи словенски научници прихватили и наставили у ужем кругу на пољу словенске филологије — „*Славистике*“, а даље у најужем кругу своје народне гране и народнога језика напосе. Међу њима неки су стекли славу научника светскога гласа, те им се имена помињу напоредо са именима: **Боп, Фика. Шлајхера, Грима** и др.

Поред многих како страних тако и домаћих научника, који су похвално расправљали о *Српском језику* и његовом *Правопису*, на овом пољу незаборавна је дужност одати признање и брату Словенцу **Јернеју Копитару**, који је био главни саветодавац Вуку, и стајао у сталној књижевној вези и са владиком **Лукијаном Мушицким**, који је поставио начело да у идеалној буквици сваком гласу одговара по један писмени знак без цртице, или са цртицом. На основи овога начела. **Мушицки** је у азбуку унео: *ј, ђ и љ*, а *Вук* опет: *њ, ћ и џ*, и из азбуке избацио двогласнике и непотребна слова, преустројио грађанску азбуку, па је, према напред постављеним начелима, данас имамо најсавршенију на свету. због чега се *Вук* и прославио. „Главни узрок, да сам ја данас списатељ, остаће до вијека *Койићар*“, вели *Вук*.

Койићар је изјављивао своју жељу *Мушицком*, да се појави какав нови **Качић**, ко би сакупљао, (а не сам писао) народне песме. Ову жељу *Койићарову Вук* је — у колико му је то било могуће — испунио.

Койићар је први, који је радио на обнављању српске народне поезије. Он је упознао

Грима, Гетеа, Хердера са српском поезијом, те је **Грим** са дивљењем узвикнуо: „**Европа** ће учинити *Српски Језик* због српских народних песама!“ А **Словенац Јован Колар**, због лепоте српских песама, рекао је: „**Србин је славуј Словенства!**“

Словеначке народне јуначке песме у ср. веку имале су велики утицај на душу народну. Најстарије су по извору *легендарне* песме. О народној лирској поезији код Словенца, има мало доказа, јер су јој на супрот стајали свештеници да је униште и затру.

Словеначка народна поезија је више религијског карактера Њу су писали црквени људи за црквене потребе, и не може се сматрати као литература у ужем смислу.

Оци српске, и уопште свесловенске књиге, били су солунска браћа **Ћирило и Методије**. Они створише азбуку и преведоше *Св. Писмо* са јелинскога на словенски језик. У „**Прологу**“ најстаријој црквеној књизи стоји записато: „.... Он же постивсја четиредесјат днеј и к Богу мољасја, и написа им тридесјат и осам слов: [кси, пси, тита, иница = 42, узета су из јелинске азбуке]. Утицајем лично ових апостола и њихових 12 ученика, онда је

и код *Словенаца* примљено *Хришћанство*, и црквене књиге паписате на народном језику, попут којих се, као најстарији сачувани писмени споменик налази у *Брижинским манастирима* од године: 975.

Први писмени споменици као творевине свете солунске браће и њихових последоваоца, уништени су. У *Западним Крајевима* најстарији су они у *Брижинским манастирима*, а овамо ка *Истоку* онај рукопис босанскога бана **Кулина** од године 1.189. дубровачком кнезу **Кршаву**.

Прве писмене српске споменике писате ћириловским писмом, уништили су непријатељи, на првом месту *Јелини* или *Грци*, да не би било овога, као српског културног споменика од њихове браће *Грка*: **Константина (Ћирила)** и **Михаила (Методија)**, и да се помоћу ћириловске књиге не би снажила народна црква установљена за цара **Јустинијана**: 535. године, а на штету снаге византијске цркве и јелинскога језика.

Уништили су их и *Римљани* дугом својом владавином над *Српским Народом*, из истих узрока, због којих су их и *Грци* уништили.

Уништили су их и *Турци* својом дугом владавином над *Српским Народом*.

Уништили су их и *аустријске власи*, после окупације *Босне и Херцеговине* (1.878. г.), палећи читаве гомиле, које су гореле по неколико дана. Ово су чиниле већином ноћи.

Но осим поменутих сачуватих писмених најстаријих српских споменика, у новије време нађен је још старији писат на каменој плочи ћириловским писмом у селу **Ђерману**, с оне стране **Перистера** на данашњој грчкој територији.

Од 169. године пре Христа, *Приморска Далмација* је готово стално била под римском влашћу и утицајем римске културе. Из ових узрока, службени језик у *Далмацији*, све до почетка 11. века био је *латински језик*. А од онда, службеним језиком у њој постао је *српски*, или просто речено *народни језик*.

После *италијанскога језика*, *српски језик* међу свима осталим језицима има најприроднију и најлакшу фонетику - изгорор. Он је почео постајати прелметом изучавања и на светским Универзитетима, зашто поред поменутога, има највише да се захвали научним радовима неумрлога **Вука** и **Ђура Даничића**.

До пре два века, скоро код свих *Србо-Хрваѿа* било је само једно и заједничко и то „*ћириловско писмо*“. Утицаји *Рима* и латинштине надвладали су у *Западним Крајевима*. И поред свега тога, а на основи јединственог српско-хрватског језика, и бесмртни *Вук* желео је, да код *Срба* и *Хрваѿа* буде једно заједничко писмо – **Ћирилово писмо**.

Наше заједничко писмо треба да буде ћирилица, и њу у приватном животу и саобраћају на првом месту треба да шири приватна иницијатива, а не да се ово очекује озго. Ћирилица је наша, *српско-хрваѿска* и *словенска азбука*. Када је *Ћирило* створио ћирилицу и ширио Хришћанство међу Србима и Хрватима, тада није било православних и католика, није било племенске подвојености, него су *Срби* и *Хрваѿи* прихватајући *хришћанство*, које је тада било јединствено, прихватили и ћирилицу као своју азбуку и њоме се служили чак и онда, када су се Хришћани поделили на *католике* и *православне*.

И као што је *Ћирило* заједнички српско-хрватски светац, тако је он и наш заједнички учитељ и просветитељ. Али није *Ћирило* наш обичан светац. Не, он је *хрваѿски* и *сло-*

начки национални празnik, и њега славе Хрвати и Словенци сваке године више него Срби, и ако књиге и расправе о њему пишу латиницом. А вреди ли славити једнога човека, а не прихватити најважније његово дело — ћирилицу? Одговор је јасан: они који славе *Ђурила*, треба и да пишу ћирилицом. Дакле, поред Срба и Хрвати и Словенци треба, да прихвате ћирилицу, јер је то наше оригинално и национално словенско писмо.

Народ, који не уме да поштује своје претке и своје националне светиње, није достојан ни да их има. Латиница је страно, несловенско писмо и она је нама натурена. Сваки народ поштује своје старине, а ћирилица је наше најстарије писмо. Према овоме сви *Срби, Хрвати и Словенци* треба, да се служе ћирилицом, као својим писмом, и да се поносе што имају тако једно старо, а практично писмо, на чему им могу да завиде сви остали народи. Да је ћирилица као азбука најсавршеније писмо кугле земљине, потврдио је професор славистике на Оксфордском Универзитету г. **Морфил** (1.901. г.).

Латиница је туђе писмо и она је наметнуто, да се тако одеде Срби од Хрвата и Сло-

венаца, да се створи међу њима јаз и Kochи народно и државно јединство. Дакле, када више нема запрека и када имамо своју државу, треба да имамо и своје писмо, нашу ћирилицу.

Ако се гледа на простор и ако се верује, да ће некада сав тај простор бити насељен и културан, ако се верује у словенско време, онда је победа ћирилице, јер се готово сви Словени на челу са моћном и непрегледном Русијом служе ћирилицом.

Јапанци, Кинези, Араји, Турци, имају своје скроз незграпно, неестетичко писмо, али га се не стиде, него се њиме служе, и чувају га као своју светињу. Зашто ми Словени треба, да се стидимо наше ћирилице, која је најсавршенија од свих осталих на земљи?

Ваљда зато, што се њоме не служи западна *Европа*? Али западна *Европа* не говори ни наш језик, па опет никоме не пада на памет, да заговара, да место *српско-хрватског језика* узмемо *италијански, шпански* или *маџарски*? У осталом каква корист, ако имамо иста писмена као и западна *Европа*, кад незнамо читати писмена онако, како их чита западна Европа, јер онамо се не пише као што се чи-

та, говори, него сваки језик има и свој изговор.

Осим национално-историјских и словенских разлога има и хигијенских и естетичких разлога, који говоре у корист ћирилице. Ћирилица је широка, округла, једноставна и за око пријатнија од латинице. Она личи на шаре и нема оних кукица и коврчица или штрикли, којима обилује латиница а нарочито за слова: ч, ш, ћ и ж. То чини, да се очи мање замарају, када се чита, и да је ћирилица привлачнија од латинице. Ћирилица је најлепше светско писмо:

Даље латиница се састоји из многих двогласника, који се желе читати као један глас, н. пр: lj, nj, dj, док се ћирилица састоји из 30 слова, и да свако слово — међу којима нема ниједног двогласника — одговара само једноме гласу, као простом елементу. Латиница је за очи нездравија, и баш тај разлог мора највише да је туче; него да би при избору једне од тих двеју, могао да говори у њену корист.

Идеја јединства писма код Срба и Хрвата није нова. *Бесмртни Вук* желео је, да код Срба и Хрвата буде једно заједничко

писмо — Ђирилово писмо. Тога ради, 1.825. године дошао је Вук у додир са првим Хрватом књижевником **Игњатом Брлићем** из Славонског Брода, писцем Илирске Граматице, којом препоручује Хрватима, да усвоје Вукову ћирилску азбуку. Говорећи о словенским азбукама **Брлић** вели за ћирилицу, да је то хрватска рођена азбука: „Ја сам пре пет година видео у манастирској библиотеци у **Нашицама*** рачуне од 1,721. године и неколике проповеди из тога доба писане ћирилицом“. У својој Граматици од 1.842. г., **Брлић** вели: „Нема спаса нашој литератури, док се са нашом крвном браћом *Србо-Илирима* не сјединимо одбацивши некад по невољи примљену латинску азбуку, и како иначе један језик говоримо и пишемо, док обе стране не приме ћирилску Вукову азбуку, што ће се напослетку морати догодити, и што мора бити, само нека би се што скорије учинило, то је моја најискрекија срдачна жеља.“

У време илирског покрета било је најлакше провести јединство писма, јер латиница онда код Хрвата није била толико удомаћена. Али то није учињено, Хрвати заједно са Гајем прихватили су Вуков правопис и и-

* *Нашице су под м. Крижијом.*

лирско име, али су се задржали код латинице, због страха од Беча, да се не би обележили слависти као пријатељи Русије.

Али оно што је пропуштено у првој половини деветнајестог века, у туђој држави, желети је да се не пропусти у првој половини двадестог века, у својој држави.

Нека ћирилица поново постане заједничко писмо Срба, Хрвата и Словенаца, као што је то за све нас она раније била.

Само у Слободи народни језик може се развијати. Јер наука учи: *„Какво је доба у коме се живи, такав је и језик.“* *„Какве идеје и расположења, такав и језик.“* *„Цео се народ огледа у своме Језику.“*

Имамо државну и сопствену народну Слободу. Поштујмо и негујмо свој говор и ћириловско писмо, као писмо ичкључиво наше јер само тако можемо сведочити да поштујемо и његовог творца — апостола Ћирила. За ово вера нам ништа, не смета јер је освештана самаријанка мисао: *„Браћо је мио, које вере био.“*

На основи изнесених аргументација свих светских научника, који говорише о српском

имену и језику, као и то колико народ цени и поштује тај „*особиѝи дар с Неба*“, износим и следећа факта:

Сви владари јужнословенских земаља народни језик именовашу са СРПСКИ ЈЕЗИК.

Сви фратри у јужнословенским земљама, све до почетка 19. века служашу се и ћирилицом као својим народним писмом, а свој језик именовашу са СРПСКИ ЈЕЗИК. Они су највише писали у духу католичке реформације и то већина латиницом. Неки су чак писали латинским, па и талијанским језиком, све услед својега позива према цркви римскога обреда.

Сви странци — научници, језик јужнословенског народа именовашу са СРПСКИ ЈЕЗИК.

Сви босански везири и паше писали су ћирилицом, а народни језик именовали са СРПСКИ ЈЕЗИК.

Сви Срби Мухамедове вере свој народни језик именовашу са СРПСКИ ЈЕЗИК.

И сами султани гордога Стамбола писали су и ћирилицом и говорили и СРПСКИМ ЈЕЗИКОМ.

У 15, 16 и 17. веку СРПСКИ ЈЕЗИК био је дипломатски језик: *турскога, угарскога и румунскога двора.*

Нема места несвесном и неурачунљивом приговору, да је наш језик мали. Негујмо га, и њиме ћемо увек бити срећни. И пуж је рекао разметљивој животињи, која му се подсмехнула сиротињи: *„Мала је, али је ипак моја кућа, у којој ја спањујем и живим.“*

